

Posudek školitele

Petr Valenta, Jindřich Fügner a Richard Dotzauer. Dvě osobnosti podnikatelského života v počátcích kapitalismu. Diplomová práce, UK FF, Ústav hospodářských a sociálních dějin 2006, 122 s. + přílohy

Počátky tzv. velkého kapitalismu v Čechách v 50. letech 19. století nejsou dosud dostatečně probádány především z hlediska utváření skupiny významných podnikatelů, zejména pak jejich osobnosti a mentality, jimž se historik Bachovy éry Christoph Stölzl, akcentující hospodářské a sociální otázky, věnoval jen okrajově. Proto je třeba přivítat právě tuto diplomovou práci (DP) jako důležitý krok usilující o postižení celkového profilu dobového podnikatele, v daném případě významných pražských obchodníků Jindřich Fügnera (1822-1865) a Richard Dotzauera (1816-1887). První z nich se přiklonil v 60. letech k českému národnímu hnutí jako jeden ze zakladatelů a sponzorů Sokola, kdežto druhý patřil mezi opory veřejného života pražských liberálních Němců.

Kolega Valenta se po mém soudu úspěšně zhostil jejich vzájemné komparace, ačkoliv měl k dispozici jen omezený okruh zachovalých historických pramenů. Musel přitom řešit rovněž otázku jejich různě dlouhých životních drah tím, že v Dotzauerově případě přihlédl k tomu, že žil o více než dvacet let déle než jeho český kolega. Jeho diplomová práce se vyznačuje též náročnějšími metodologickými parametry. Autor se totiž na jejím začátku obírá teorií podnikatele ve smyslu jeho hospodářské i společenské funkce a pozice, tedy jeho „jednáním na poli nejen hospodářském, ale i kulturním a sociálním“ (cit. s. 15), jež je mu výchozím měřítkem pro posouzení obou jeho protagonistů. V této souvislosti přihlíží ke konceptu různých druhů kapitálu, včetně symbolického, inspirován Pierrem Bourdieuem.

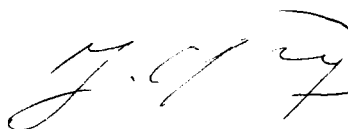
Jeho DP zachovává u obou svých protagonistů analogickou výkladovou strukturu (společenské vazby, tj. rodina, zájmové organizace a veřejná činnost a myšlenkový svět), což p. Valentovi usnadnilo jejich vzájemnou komparaci. Sympatické je především to, že se snažil soustavněji proniknout do Dotzauerovy osobnosti, vzhledem k tomu, že šlo o elitního moderního podnikatele z řad pražských Němců, jenž je dnes známý jen velmi úzkému okruhu odborníků. Jistá mez jeho komparace je pak patrná ze skutečnosti, že

Fügnera lze přiřadit „jen“ do vcelku prosperitní střední podnikatelské vrstvy, jež se zařadila aktivně do českého národního hnutí.

Ostatně kolega Valenta si je dobře vědom toho, že zde podnikl výchozí komparativní sondy, v nichž by měl pokračovat na širším sociálním vzorku i na delším časovém úseku. I přes tyto limity se mu však podařilo pojmut oba obchodníky jako osobnosti neobyčejně cílevědomé, které však neměly vynikající školní vzdělání, jež nahrazovaly zkušeností i soustavnou vůlí po úspěchu ve svém povolání. Důležitou roli přitom hrálo jejich vůdčí zapojení do profesních struktur, jakými bylo ve Fügnerově případě pražské kupecké kasino a v Dotzauerově pražská obchodní a živnostenská komora, kterou od r. 1874 dokonce vedl.

V nich oba načerpali potřebný symbolický kapitál, jenž působivě umocňoval jejich úspěchy v povolání, pro něž měli shodně poměrně skromný počáteční kapitál. Oba se též veřejně angažovali jako mecenáši v nacionálně protikladných spolcích, čímž jejich veřejný vliv ještě vzrostl. Důležitou roli v tomto vzestupu sehrály i rodinné sítě, na něž bych ovšem v Dotzauerově případě kladl poněkud větší akcent než autor. Průvodní zjevem jejich kariér byla též schopnost činně se vyrovnávat s dílčími podnikatelskými nesnázemi, u Fügnera šlo o úporné pronikání do sféry pojišťovnictví (s. 30 ann.) a u Dotzauera zase o schopnost aktivně čelit hospodářské krizi let 1857-1859 rozšířením svého obchodu s indigem na obchod s cukrem (s. 76 ann.). Zřejmě ne náhodou se mohli též opírat o zahraniční zkušenosti, zejména pak o dobrou znalost pokročilého podnikatelského prostředí v Anglii. Oba se též projevovali jako obezřetní političtí liberálové.

Celkově tedy mohu konstatovat, že kolega Valenta napsal podnětnou diplomovou práci, zasluhující si ovšem místy pečlivější jazykovou úpravu (viz např. s. 106 a 115), kterou rád *doporučuji k úspěšné obhajobě.*

Praha 21. 5. 2006

prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.